

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 52/05-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 8. júla 2005 v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Juraja Horvátha a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť J. Ž., bytom T., zastúpeného advokátom JUDr. M. Ch., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 28 C 91/97 v období po vydaní nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 68/02-23 zo 17. októbra 2002 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 28 C 91/97 v období po vydaní nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 68/02-23 zo 17. októbra 2002 porušil základné právo J. Ž., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 28 C 91/97 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. J. Ž. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 23. marca 2005 č. k. I. ÚS 52/05-7 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie s'ťažnosť J. Ž., bytom T., (ďalej len „s'ťažovateľ“) zastúpeného advokátom JUDr. M. Ch., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prier'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 28 C 91/97.

2. Z prijatej s'ťažnosti vyplýva, že s'ťažovateľ 27. augusta 1997 podal okresnému súdu návrh na priznanie mimoriadneho zvýšenia náhrady za bolesť a s'ťaženie spoločenského uplatnenia. Okresný súd dosiaľ o návrhu meritórne nerozhodol aj napriek skutočnosti, že ústavný súd na základe predchádzajúcej s'ťažnosti s'ťažovateľa nálezom č. k. I. ÚS 68/02-23 zo 17. októbra 2002 (ktorý nadobudol právoplatnosť 23. októbra 2002) vyslovil, že okresný súd v konaní sp. zn. 28 C 91/97 porušil s'ťažovateľovo právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prier'ahov, zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy, a súčasne okresnému súdu prikázal konať tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pokračovanie v konaní s'ťažovateľ urgoval podaniami doručenými okresnému súdu 3. septembra 2002 a 27. januára 2005. Taktiež 7. novembra 2002 a 20. januára 2004 s'ťažnosťami adresovanými predsedovi okresného súdu namietal prier'ahy v posudzovanom konaní.

Sťažovateľ „s ohľadom na zdlhavý postup súdu opätovne namieta porušenie čl. 48 ods. 2 Ústavy SR...“.

3. Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vyslovil porušenie označeného základného práva, prikázal okresnému súdu „aby vo veci neodkladne konal a rozhodol“ a priznal mu finančné zadosťučinenie „vo výške 150 000 Sk“.

4. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho podpredsedom, vyjadrením č. Spr. 3395/05 z 3. júna 2005 a sťažovateľ prostredníctvom stanoviska svojho právneho zástupcu k uvedenému vyjadreniu okresného súdu z 28. júna 2005.

5. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou týchto základných práv – inak ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (I. ÚS 40/02, I. ÚS 100/03).

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 28 C 91/97.

A.

Ústavný súd nálezom č. k. I. ÚS 68/02-23 zo 17. októbra 2002, ktorý nadobudol právoplatnosť 23. októbra 2002, vyslovil, že okresný súd v konaní sp. zn. 28 C 91/97 porušil základné právo sťažovateľa, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy. Okresnému súdu bolo prikázané konať tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá a sťažovateľovi bolo priznané primerané finančné zadost'učinenie v sume 80 000 Sk.

Okresný súd 28. marca 2003 vyzval sťažovateľa na upresnenie a doplnenie návrhu.

Okresný súd 3. apríla 2003 odpovedal sťažovateľovi na jeho sťažnosť zo 7. novembra 2002 na prietahy v konaní.

Sťažovateľ 9. apríla 2003 predložil okresnému súdu zmenu „žalobného návrhu“ v 4 exemplároch.

Právny zástupca sťažovateľa 7. júna 2004 nahliadol do súdneho spisu.

Okresný súd 2. júna 2004 uznesením č. k. 28 C 91/97-165 pripustil, aby do konania pristúpilo Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, ako ďalší účastník na strane odporcu.

Okresný súd 22. júna 2004 odpovedal na sťažovateľovu sťažnosť na prietahy v konaní z 20. januára 2004.

Sťažovateľ 28. januára 2005 urgoval pokračovanie v konaní.

Právny zástupca sťažovateľa 23. februára 2005 nahliadol do súdneho spisu.

Okresný súd 1. marca 2005 stanovil termín pojednávania na 25. apríl 2005. Súčasne vyzval Slovenskú kanceláriu poisťovateľov v Bratislave, aby oznámila, či má záujem vstúpiť do konania ako vedľajší účastník na strane odporcu (pozitívna odpoveď bola doručená súdu 21. apríla 2005).

Na pojednávaní konanom 25. apríla 2005 (za účasti sťažovateľa a jeho právneho zástupcu a právnych zástupcov odporcov a vedľajšieho účastníka), bol sťažovateľ vypočutý ohľadne predmetu sporu. Prítomní zástupcovia odporcov navrhli vykonať znalecké dokazovanie na zistenie sťažovateľovho zdravotného stavu a stupňa jeho poškodenia znalcom z odboru chirurgia – neurológia – psychiatria. Pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom vykonania znaleckého dokazovania.

B.

1. Podpredseda okresného súdu v odpovedi č. Spr. 2159/02 z 3. apríla 2003 na sťažovateľovu sťažnosť doručенú predsedovi okresného súdu 7. novembra 2002 uviedol: „Vec sp. zn. 28 C 91/97 prejednáva a rozhoduje sudkyňa Mgr. I. P., ktorá úpravou zo dňa 21. marca 2003 Vás vyzvala na jednoznačné označenie účastníka na strane odporcu. Ide o prvý úkon sudkyne po vrátení spisu veci Ústavným súdom Slovenskej republiky dňa 23. augusta 2002. Ide o určité zdržanie v konaní, ktoré však možno pripočítať 480 nevybaveným veciam v oddelení sudkyne podľa stavu ku dňu 31. 03. 2003. (...)“

V zásade musím konštatovať, že počet nevybavených vecí v oddeleniach všetkých sudcov je neprimerane vysoký, čo bráni systematickej práci sudcov s vecami a je živnou pôdou pre vznik prieťahov v konaniach vecí. (...)“

2. Podpredseda okresného súdu v odpovedi č. Spr. 2002/04 z 22. júna 2004 na sťažovateľovu sťažnosť doručенú 20. januára 2004 predsedovi okresného súdu uviedol: „(...) Konštatujem prieťah v konaní v období od 9. 4. 2003, kedy bolo súdu doručené Vaše podanie zo dňa 8. 4. 2003 ako reakcia na výzvu zo dňa 28. 3. 2003, do 2. 6. 2004, kedy súd uznesením pripustil pristúpenie ďalšieho účastníka do konania. (...)“

III.

1. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)“

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov (...).

2. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k opodstatnenosti sťažnosti z 3. júna 2005 podal chronologický prehľad úkonov súdu v posudzovanom období a uviedol: „... v odpovedi na sťažnosť zástupcu navrhovateľa listom Spr. 2002/04 zo dňa 22. 6. 2004, prietáh v konaní trval v období od 9. 4. 2003, kedy bolo súdu doručené uvedené podanie zástupcu navrhovateľa, do 2. 6. 2004, kedy súd pripustil pristúpenie ďalšieho účastníka do konania.

Úpravou zo dňa 1. 3. 2005 súd nariadil pojednávanie na deň 25. 4. 2005, takže opäť došlo k určitému zdržaniu v konaní od 2. 6. 2004, kedy súd pripustil pristúpenie ďalšieho účastníka do konania, do 1. 3. 2005, kedy súd nariadil pojednávanie na deň 25. 4. 2005.

Pojednávanie dňa 25. 4. 2005 bolo odročené na neurčito za účelom vykonania znaleckého dokazovania.

Na záver poukazujem na to, že sudkyňa má v oddelení viac ako 500 nevybavených vecí, čo jej prakticky znemožňuje vo veciach riadne konať, podotýkam, že takýto stav je prakticky vo všetkých oddeleniach občianskoprávneho úseku súdu, čo je dôsledkom preťaženia súdu, ktorú však štát nie je ochotný riešiť. “

Právny zástupca sťažovateľa k predmetnému vyjadreniu okresného súdu uviedol: «... Podpredseda OS Bratislava III vo svojom vyjadrení k sťažnosti v podstate uznal, že postup súdu možno aj po vydaní nálezu Ústavného súdu SR č. I. ÚS 68/02 zo 17. 10. 2002 považovať za prietáhy vo veci aj keď to pomenoval miernejšie „určité zdržanie v konaní“. V tomto smere poukazujem aj na písomné stanoviská súdu obsiahnuté v listoch č. Spr. 2159/02 z 3. 4. 2003 a Spr. 2002/04 z 22. 6. 2004 priložené k sťažnosti.

Prezentované dôvody, ktoré podľa vyjadrenia súdu znemožňujú vo veci riadne konať spočívajúce v počte nevybavených vecí v oddelení zákonnej sudkyne nepokladáme s ohľadom na skutočnosť, že predmetný žalobný návrh bol podaný takmer pred ôsmimi rokmi a doterajší postup súdu vo veci za opodstatnené.

Od podania ústavnej sťažnosti sa prakticky po 4 a pol roku uskutočnilo dňa 25. 4. 2005 pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito za účelom vykonania znaleckého dokazovania. Do dnešného dňa sťažovateľovi napriek urgencii z 28. 5. 2005 nebolo doručené uznesenie o nariadení tohto dokazovania a jeho obsahovom zameraní.»

3. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím súdu sa vytvára právna istota. Pre splnenie ústavného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa naplní zásadne až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (napr. I. ÚS 41/02).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 28 C 91/97 v období po vydaní vyššie uvedeného nálezu ústavného súdu, v ktorom sťažovateľ vystupuje ako navrhovateľ, došlo k porušeniu jeho

základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

3. 1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že zložitosť veci (právna, prípadne faktická) nie je vzhľadom na doterajší priebeh konania okolnosťou, ktorá by ovplyvnila doterajšiu dĺžku konania.

3. 2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria (správania sťažovateľa v preskúmvanej veci) ústavný súd nezistil žiadnu závažnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ťarchu sťažovateľa pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom. Sťažovateľ sa o priebeh konania zaujímal (viacnásobné urgovanie pokračovania v konaní, nahliadnutia do súdneho spisu 7. júna 2004 a 23. februára 2005, sťažnosti na priet'ahy v konaní) a promptne reagoval na výzvu okresného súdu na upresnenie a doplnenie návrhu.

3. 3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci a konštatuje, že okresný súd bol:

- od 23. októbra 2002 (nadobudnutie právoplatnosti nálezu) do 28. marca 2003 (výzva okresného súdu sťažovateľovi), t. j. v trvaní piatich mesiacov;
- od 9. apríla 2003 (predloženie zmeny návrhu sťažovateľom) do 2. júna 2004 (uznesenie o pripustení ďalšieho účastníka do konania), t. j. v trvaní takmer štrnástich mesiacov;
- od 2. júna 2004 do 1. marca 2005 (vytýčenie termínu pojednávania), t. j. deväť mesiacov;

spolu takmer dvadsaťosem mesiacov bez akýchkoľvek zákonných dôvodov nečinný, teda vyše dvoch rokov neboli vykonané vo veci žiadne úkony smerujúce k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ počas súdneho konania nachádza. Vzhľadom na uvedenú dlhodobú nečinnosť okresného súdu ústavný súd konštatuje, že v konaní došlo k priet'ahom, ktoré neboli spôsobené zložitnosťou veci ani správaním účastníkov konania, ale postupom okresného súdu. Obranu okresného súdu spočívajúcu v uvádzaní dôvodov, ktoré mali ako objektívne príčiny spôsobiť tieto priet'ahy, nemožno akceptovať. Vysoká zaťaženosť

sudcov nemôže byť na ťarchu účastníka konania a nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil (pozri napr. I. ÚS 156/02).

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

4. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prieťahov, pretože vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je žiadnou garanciou toho, že okresný súd nebude pokračovať v nečinnosti v napadnutom konaní.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie z dôvodu *„... niekoľkoročného trvania súdneho konania, ako aj v dôsledku pokračujúcich neodôvodnených prieťahov v konaní na OS Bratislava III, resp. jeho nečinnosť napriek opakovaným urgenciám a žiadostiam o nápravu požadujem ... priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 150 000 Sk“*.

Keďže iba konštatovanie porušenia označeného základného práva nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľa, ústavný súd uznal za odôvodnené priznať mu finančné zadosťučinenie, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu (najmä vzhľadom na dlhodobú a bezdôvodnú nečinnosť okresného súdu), ako aj skutočnosti pretrvávania protiústavného stavu aj po prikázaní vo veci konať bez prieťahov citovaným nálezom považuje za primerané vo výške 40 000 Sk.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde, ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Keďže sťažovateľ náhradu trov konania nepožadoval, ústavný súd sa jej eventuálnym priznaním nezaoberal.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. júla 2005